

Lối sống lành mạnh đối mặt với thời kỳ khó khăn

ISSN: 2734-9195

18:30 05/12/2025

Trong báo chí, chúng ta phải thay đổi: chúng ta không thể tiếp tục đứng sau câu nói “anh ấy nói, cô ấy nói”. Giờ đây, chúng ta thực sự phải lên tiếng và nói rằng, “Gã này đang nói dối.”

Viết dịch: **Sa môn Lê Văn Phước**

Nguồn: www.theguardian.com

Chuyện gì sẽ được đề cập khi một nhà sử học có sách bán chạy nhất thế giới, một nhà báo đoạt giải Nobel hòa bình và một cựu chính trị gia cùng nhau thảo luận về tình hình thế giới và hướng đi của chúng ta?

Thiền giả Yuval Noah Harari, Sử gia, triết gia, tác giả, nhà Phật học uyên thâm, một thiền giả thâm niên trong thực nghiệm **thiền Vipassana**, một nhà sử học người Israel và là giáo sư Khoa Lịch sử tại Đại học Hebrew Jerusalem, Đại học Tel Aviv..., nổi tiếng với những khảo sát toàn cảnh về lịch sử loài người, là tác giả các cuốn sách bán chạy thế giới Sapiens: Lược sử loài người (2014), Homo Deus: Lược sử tương lai (2016) và 21 bài học cho thế kỷ 21 (2018), Nexus - Lược sử của những mạng lưới thông tin từ thời đại đồ đá đến trí tuệ nhân tạo. Các bài viết của ông xoay quanh ý chí tự do, ý thức và trí thông minh.

Bà Maria Ressa, tác giả người Mỹ gốc Philippines, nổi tiếng với việc đồng sáng lập Rappler, là giám đốc điều hành của tờ báo, bà đã được trao giải Nobel Hòa bình năm 2021.

Rory Stewart, một học giả, phát thanh viên, nhà văn, cựu nhà ngoại giao và chính trị gia người Anh, cựu nghị sĩ Đảng Bảo thủ.

Cuộc đàm thoại của họ xoay quanh sự trỗi dậy của AI, cuộc khủng hoảng dân chủ và viễn cảnh về triển vọng trong tương lai, sự kết hợp hợp pháp giữa Tổng thống Nga Vladimir Putin - Tổng thống Mỹ Donald Trump, nhưng bắt đầu bằng việc xem xét một câu hỏi cốt lõi trong mọi công việc của họ: làm thế nào để Lối sống lành mạnh đối mặt với thời kỳ khó khăn, trong một thế giới ngày càng phân mảnh và mong manh?

Thiền giả Yuval Noah Harari đã tranh luận về điều này, đóng góp chính của chủ nghĩa tự do và dân chủ hiện đại là cố gắng chấp nhận sự khác biệt; rằng những người dân tộc anh em khác nhau có thể có những quan niệm rất khác nhau về cuộc sống lành mạnh, họ vẫn có thể sống chung trong cùng một xã hội, đồng thuận về một số quy tắc ứng xử rất cơ bản.

Thách thức luôn nằm ở chỗ những người nghĩ rằng họ có câu trả lời tuyệt đối cho câu hỏi cuộc sống lành mạnh là gì lại cố gắng áp đặt nó lên người khác, một phần là vì, không may cho nhiều hệ tư tưởng, một phần cố hữu của cuộc sống lành mạnh là cố gắng khiến mọi người đều sống như thế. Thậm chí còn đáng tiếc hơn, trong nhiều trường hợp, dường như áp đặt nó lên người khác dễ hơn là tự mình làm.

Theo lịch sử Thiên Chúa giáo, nếu chúng ta ôn lại Thập tự chinh thứ nhất - cuộc chiến rung chuyển châu Âu, là một trong những giai đoạn đáng quan tâm nhất lịch sử châu Âu, khởi đầu cho mâu thuẫn, căng thẳng kéo dài giữa Kitô giáo và Islam giáo. Sự kiện tác động sâu sắc đến mức cứ nhắc đến Thập tự chinh, người ta lại liên tưởng những cuộc chinh phạt, đánh dấu mốc nở rộ đầu tiên của chủ nghĩa thực dân phương Tây, đồng thời là bằng chứng về khung cảnh dã man ở châu Âu thời Trung cổ, bạn sẽ thấy tất cả những người này không thể có một cuộc sống Cơ đốc khiêm tốn, giàu lòng bác ái và yêu thương người lân cận, nhưng họ có thể di chuyển hàng nghìn km để giết người và cố gắng buộc họ phải sống theo những nguyên tắc này. Và những gì chúng ta đang chứng kiến trên thế giới hiện nay cũng tương tự như thế.

Nhà văn Rory Stewart: Trọng tâm của quan sát đó là ý tưởng phi thường này, khi nói rộng ra, được gọi là chủ nghĩa tự do. Đây là một ý tưởng đã trở nên rất mạnh mẽ, đặc biệt là vào thế kỷ XIX, và tìm thấy một hình thái mới sau Thế chiến thứ hai. Chúng ta là những người thừa kế, giả định những thứ như một trật tự quốc tế dựa trên luật lệ; một ý tưởng chúng ta sẽ đồng ý về cách chúng ta hành xử, giữa các quốc gia; nó có một ý tưởng về dân chủ làm cốt lõi. Tất nhiên, ý tưởng về dân chủ đó có rất nhiều yếu tố mà Thiền giả Yuval Noah Harari đang nói đến, đây là sự khoan dung, nhân quyền - cách bạn bảo vệ thiểu số khỏi quan điểm của đa số.

Đã có một giai đoạn phi thường, có lẽ kéo dài đến giữa những năm 2000, đây thực sự có thể là đích đến tự nhiên của nhân loại. Và rồi mọi thứ bắt đầu đi chệch hướng. Giờ đây, chúng ta thấy mình đang ở trong một thế giới mà hầu như mọi chi tiết của mô hình đã chìm vào bóng tối. Vì thế, thay vì tập trung vào dân chủ, chúng ta đang ở trong một thế giới bị thống trị bởi chủ nghĩa dân túy độc tài. Thay vì một thế giới tự do thương mại, chúng ta đang sống trong một

thế giới ngày càng lệ thuộc vào bảo hộ và thuế quan. Thay vì một trật tự quốc tế dựa trên luật lệ, chúng ta đang sống trong một thế giới cô lập: họ có thể là kẻ mạnh làm những gì, kẻ yếu phải chịu đựng những gì họ phải chịu đựng. Và tất nhiên, sau đó tất cả những điều này được củng cố bởi mạng xã hội và ngày càng nhiều hơn bởi AI.

“Chúng ta hiện đang tạo ra một siêu trí tuệ và năng lực (superintelligence), và có đủ lý do để tin rằng nó là ảo tưởng” -Thiền giả Yuval Noah Harari

Nhà báo Maria Ressa: Ngày nay, câu hỏi lớn nhất chúng ta đặt ra là liệu sự trừng phạt có còn hiệu lực hay không, bởi vì những gì đang diễn ra trong thế giới thực và ảo cho thấy rõ ràng một trật tự quốc tế dựa trên luật lệ đang không còn hiệu quả. Làm sao chúng ta có thể sống lành mạnh khi các công ty công nghệ lớn đang lợi dụng việc giám sát để kiếm lợi nhuận, thao túng chúng ta để tiếp tục kiếm thêm tiền? Giờ đây, mỗi cá nhân chúng ta đều bị công nghệ nhắm đến, thứ có thể len lỏi đến tận cấp độ tế bào của mọi nền dân chủ.

Cả 5 trong số những tôn giáo lớn nhất trên thế giới, Ấn Độ giáo (Hinduism), Phật giáo (Buddhism), Thiên Chúa giáo (Christianity), Do Thái giáo (Judaism), và Hồi giáo (Islam) đều nói rằng việc nỗ lực phấn đấu và rèn luyện quan trọng nhất để sống một cuộc đời lành mạnh chính là việc nỗ lực phấn đấu và rèn luyện nội tâm: giữa bản ngã hoàn hảo hơn và bản ngã tồi tệ nhất.

Hãy đối xử với người khác như cách bạn muốn họ đối xử với mình; đây là một điều đơn giản. Nhưng làm sao chúng ta có thể duy trì những giá trị này khi chính cách chúng ta kết nối với nhau đã bị tha hóa?

Thiền giả Yuval Noah Harari: Điều mới mẻ trong tình hình hiện tại là chúng ta giờ đây có công nghệ để hack con người và thao túng việc nỗ lực phấn đấu và rèn luyện nội tâm theo cách hoàn toàn bất khả thi vào thời Trung cổ, hay thậm chí là thế kỷ XX. Các tập đoàn lớn, và bất kỳ ai nắm giữ công nghệ mới này, đều có thể giải mã và thao túng những ham muốn và suy nghĩ của con người theo một cách chưa từng có. Và nền dân chủ tự do, như được hình thành vào thế kỷ XVIII và XIX, thực sự không biết cách xử lý vấn đề này.

Nhà văn Rory Stewart: Cũng có khả năng công nghệ bắt đầu lấn át chúng ta. Nếu bạn nghĩ về nền văn minh, phần lớn truyền thống của nó xoay quanh những nhân vật vĩ đại, những hình mẫu, những anh hùng. Vậy anh hùng là gì? Người vượt qua giới hạn của ý nghĩa con người. Chúng ta tin rằng chúng ta là giống loài phi thường có thể làm những điều trong khoa học, thơ ca hay kịch nghệ mà không giống loài nào khác có thể làm được. Nguy cơ của trí tuệ nhân tạo nói chung theo đúng nghĩa đen là đột nhiên nó trở thành siêu nhân. Đến lúc

đó, nếu nó có thể dễ dàng viết một bài thơ hay hơn tôi, sáng tác một vở kịch hay hơn tôi, thì đột nhiên chúng ta sẽ bị giới hạn lại.

Nhà báo Maria Ressa: Thật tuyệt vời nếu công nghệ đang tạo ra sự chuyển đổi này thực sự chính xác 100%. Không phải như thế. Nhưng vì chúng ta lớn lên với sự chính trực của thông tin, nên việc đánh lừa chúng ta dễ dàng hơn nhiều, bởi vì khi bạn nhìn thấy nó trên giấy tờ, bạn mong đợi nó đúng đắn. Cách AI được thúc đẩy trong xã hội của chúng ta hoàn toàn tách biệt với sự thật.

Tôi biết Thiên giả Yuval Noah Harari, trong cuốn sách của ông ấy nói rằng thông tin không phải là về sự thật, mà là về những câu chuyện chúng ta kể, nhưng sự thật gìn giữ thực tại chung của chúng ta.

Tôi muốn hỏi các bạn một câu: theo các bạn, con người về cơ bản là tốt hay về cơ bản là xấu? Tôi nghe có vẻ rất sùng đạo trong cuộc trò chuyện này, nhưng thực sự điều đó tạo nên sự khác biệt, bởi vì những gì chúng ta đang làm hiện nay trong hệ sinh thái thông tin công cộng, một phần của sự sụp đổ nền dân chủ, một phần của khả năng bầu chọn các nhà lãnh đạo phi tự do một cách dân chủ, là bởi vì chúng ta đã làm lu mờ lòng tốt của nhân loại. Tôi đã đưa tin về sự tồi tệ của nhân loại, về việc con người giết hại lẫn nhau, tôi đã từng ở trong các vùng chiến sự, nhưng tôi cũng đã từng ở những khu vực xảy ra thiên tai và con người vô cùng hào phóng. Chúng ta sẽ không thể vượt qua được nhiệm kỳ sáu năm của Tổng thống thứ 16 của Philippines Rodrigo Duterte, nếu không có những người không chỉ cống hiến hết mình mà còn đóng góp tiền bạc cho Rappler, tờ báo điện tử lớn nhất của Philippines. Vì vậy, tôi nghĩ đây chính là vấn đề đang bị đe dọa.

“Tôi đã từng ở trong vùng chiến sự. Nhưng tôi cũng đã từng đến nơi xảy ra thảm họa và mọi người vô cùng hào phóng” - nhà báo Maria Ressa.

Ảnh: theguardian.com

Thiên giả Yuval Noah Harari: Một trong những quan sát quan trọng nhất là lòng tốt không liên quan chặt chẽ đến trí thông minh. Trí tuệ nhân tạo là công nghệ quan trọng nhất của thời đại; người ta đã quên rằng trí thông minh không đảm bảo cho lòng tốt hay thậm chí là trí tuệ, rằng khi nhìn vào chiều dài lịch sử nhân loại, bạn không thấy mối tương quan rõ ràng giữa trí tuệ, từ bi tâm hay thậm chí là một cái nhìn sáng suốt về thực tại. Cho đến nay giống người Homo Sapiens là loài thông minh nhất hành tinh, đồng thời cũng là loài bị ảo tưởng nhiều nhất: con người tin vào những điều vô nghĩa mà không một con tinh tinh, voi hay chuột nào có thể tin.

Chúng ta hiện đang tạo ra một siêu trí tuệ, và có đủ mọi lý do để nghĩ rằng nó sẽ bị ảo tưởng một cách siêu phàm.

Nhà văn Rory Stewart và Thiên giả Yuval Noah Harari: Sau 200 năm nữa thật khác thường vì ông ấy có khả năng hình dung ra viễn cảnh chúng ta sẽ ra sao. Nhưng hãy thử nghĩ về con số 20 xem. Khi nghĩ về thế giới, chúng ta thường nghĩ về nó từ Thung lũng Silicon, chúng ta tưởng tượng rằng tương lai thực sự là Star Trek (Du hành giữa các vì sao) là một thương hiệu truyền hình thuộc thể loại khoa học viễn tưởng của điện ảnh Hoa Kỳ dựa trên loạt phim truyền hình được sáng tạo bởi Gene Roddenberry và Elon Musk, một doanh nhân, nổi tiếng với vai trò mẫu chốt trong hai công ty Tesla, Inc. và SpaceX,

cũng như chủ sở hữu của Twitter đang lên đường đến sao Hỏa. Đối với hầu hết mọi người, có lẽ là một nửa nhân loại, trong những thập kỷ tới, hàng trăm triệu người sẽ sống với mức thu nhập dưới 2 đô la một ngày, hàng tỷ người dưới 5 đô la một ngày.

Điều tiếp theo là xung đột đang thay đổi. Chúng ta có thể thấy qua những gì đang xảy ra ở Dải Gaza và ở một mức độ nào đó ở Ukraine, cách mà các quốc gia giàu có với công nghệ có thể gây ra thiệt hại đáng kinh ngạc cho các nước láng giềng của họ mà lại gần như không phải chịu bất kỳ rủi ro nào. Thêm vào đó, đang có một làn sóng chạy đua vũ trang diễn ra trên toàn thế giới. Vì thế, nếu chúng ta nhìn vào châu Âu, chúng ta hiện đang tăng chi tiêu cho quốc phòng lên 5% GDP. Điều này thực sự mỗi năm sẽ tiêu hao hàng trăm tỷ euro khỏi hệ thống y tế, giáo dục, phúc lợi của chúng ta, đúng vào thời điểm nền kinh tế của chúng ta đang trì trệ và dân số đang già đi, vì vậy rất có thể trong 10-20 năm tới, cùng lúc với sự phát triển của AI, phần lớn thế giới sẽ bắt đầu cảm thấy giống như một phiên bản tồi tàn, nghèo nàn hơn của thế giới hiện tại, thu nhập trung bình sẽ trì trệ và xung đột sẽ gia tăng.

Nhà báo Maria Ressa: Tôi hoàn toàn đồng ý với những gì Nhà văn Rory Stewart nói, nhưng tôi bi quan hơn. Tôi không nghĩ sẽ mất 20 năm. Mỗi năm Philippines hứng chịu trung bình 20 cơn bão. Chúng ta đang chứng kiến các hòn đảo chìm dần, vậy mà phương Tây lại đang tranh luận liệu biến đổi khí hậu có thực sự tồn tại hay không.

Tôi nghĩ rằng cái chết của báo chí đang đến gần trong vòng sáu tháng đến một năm nữa. Internet đang ngày càng tệ hơn, và hoàn toàn không có bất kỳ rào cản nào được đặt ra, ngay cả khi các tổ chức tin tức đang bị buộc phải trả giá cho điều này, và nội dung của chúng tôi bị khai thác. Đây là một thế giới trực tuyến đầy rẫy sự săn mồi, và điều này đã ảnh hưởng đến thế giới chúng ta đang sống.

Thiên giả Yuval Noah Harari: Nếu phải mô tả sắc thái cảm xúc trong những gì tôi đã làm trong nhiều năm qua, tôi sẽ nói rằng tôi đang làm việc trong lĩnh vực lo lắng - rằng tôi đang tạo ra nhiều lo lắng hơn về AI, biến đổi khí hậu, v.v. Giờ đây, chúng ta cần chuyển sang một dự án khác, đó là xây dựng lại niềm tin, bởi vì khi có quá nhiều lo lắng và bạn không thể tin tưởng bất kỳ ai hay bất kỳ điều gì, bạn sẽ không thể làm gì cả. Điều quan trọng nhất là xây dựng lại niềm tin vào các thể chế của con người, vào phương tiện truyền thông, vào chính phủ, và bất kỳ nơi nào khác. Câu hỏi lớn là, chúng ta làm điều đó như thế nào?

“Chính phủ tệ hơn tôi tưởng rất nhiều - mọi thứ đã trở thành một trò chơi.” -Nhà văn Rory Stewart

Nhà văn Rory Stewart: Tôi cho rằng điều này liên quan đến việc xây dựng lại các thể chế nhân văn đó. Theo kinh nghiệm của tôi với tư cách là một chính trị gia cho thấy chính phủ tệ hơn nhiều so với những gì tôi có thể tưởng tượng. Nữ chính trị gia Vương quốc Liên hiệp Anh và Bắc Ireland, Bà Liz Truss, sếp và đồng nghiệp của tôi, người sau này trở thành thủ tướng Vương quốc Anh, về cơ bản nghĩ rằng công việc của bà ấy là Instagram (một mạng xã hội chia sẻ ảnh và video lớn và phổ biến nhất hiện nay) và vận động tranh cử, và bà ấy dành rất ít thời gian để cân nhắc nghiêm túc về chính sách, và trên thực tế, bà ấy đã coi thường những người quá lo lắng về tác động thực tế của những gì bà ấy đang làm. Toàn bộ sự việc đã trở thành một trò chơi.

Nhà báo Maria Ressa: Chúng ta còn giả vờ rằng bầu cử là chính trực đến bao giờ khi thế giới đang sụp đổ? Một phần lý do khiến hệ thống luật lệ quốc tế hoạt động hiệu quả là chúng ta có một nền tảng vững chắc: chúng ta đã làm những gì vì lợi ích chung. Chúng ta mong đợi các nhà lãnh đạo từ bỏ lòng tham lam vô độ. Và nếu họ không làm vậy, các nhà báo sẽ vạch trần những điều này. Giờ đây, dường như khi Hoa Kỳ không còn quan tâm đến bất kỳ quốc gia nào khác ngoài chính họ, điều này có nghĩa là gì? Phải chăng điều đó có nghĩa là chúng ta rút bỏ mọi hệ thống giá trị đã được xây dựng trong các tổ chức quốc tế? Nếu những người quyền lực nhất chỉ làm việc vì bản thân họ, thì liệu mỗi người có vì bản thân họ không?

Thiên giả Yuval Noah Harari: Bạn thấy một sự tái xuất hiện, theo một cách kỳ lạ, của những tư tưởng quân chủ: những nhà lãnh đạo đang trỗi dậy hiện nay khá khác biệt so với những nhà độc tài thế kỷ XX. Không phải ngẫu nhiên mà ở Mỹ, một trong những Phong trào biểu tình “No Kings” (Không cần Vua) - xuất phát từ Mỹ nhằm phản đối các chính sách của Tổng thống Mỹ Donald Trump - đã nhanh chóng lan rộng khắp châu Âu, biến nhiều thành phố lớn tại đây trở thành điểm tập hợp của các cuộc tuần hành, bởi vì ông ta đang hồi sinh một thứ gì đó thực sự mang hơi hướng thời trung cổ.

Một trong những khoảnh khắc đáng kinh ngạc nhất của năm ngoái là tại Tòa Bạch Ốc cuộc gặp giữa Tổng thống Mỹ Donald Trump và Tổng thống Ukraine Volodymyr Zelensky. Một trong những điều nổi lên rất rõ ràng là **Tổng thống Mỹ Donald Trump** không coi chính trị là sự tương tác giữa các quốc gia hay giữa con người với nhau, theo nghĩa là người dân Mỹ, người dân Nga, người dân Ukraine. Ông ta coi đây là sự tương tác giữa con người, giữa các quốc vương, các triều đại. Khi mọi người nói với ông ta rằng Tổng thống Nga Vladimir Putin đã phá vỡ các thỏa thuận trước đó, Tổng thống Mỹ Donald Trump nói, “*Chà, ông ta đã phá vỡ một thỏa thuận với cựu Tổng thống Joe Biden, ông ta đã phá vỡ một thỏa thuận với cựu Tổng thống Barack Obama, chứ không phải với tôi*”.

Hàm ý ở đây là, thỏa thuận này không phải giữa Nga và Mỹ, mà là giữa hai người, và nếu tôi đạt được thỏa thuận với Tổng thống Nga Vladimir Putin, tôi sẽ đảm bảo ông ấy tuân thủ, nhưng thỏa thuận này chỉ có hiệu lực khi nào tôi còn là Tổng thống Mỹ. Nếu sau đó ông thay thế tôi bằng một người khác, thì thỏa thuận sẽ chấm dứt. Ông thấy sự trở lại của khái niệm chính trị như một mối quan hệ triều đại giữa các gia tộc. Điều này hơi điên rồ, nhưng không quá điên rồ, khi nghĩ đến, ví dụ, một giải pháp cho cuộc chiến tranh Ukraine, nơi con trai út của Tổng thống Donald Trump, Barron Trump sẽ kết hôn với cháu gái của Tổng thống Nga Vladimir Putin, và họ sẽ có Crimea và Donbass làm vương quốc của mình.

“Nếu bạn muốn sự thật, và muốn thực tế chiến thắng, mỗi chúng ta phải tự mình nỗ lực hết mình.” -Thiền giả Yuval Noah Harari

Tôi chỉ muốn nói thêm một điều về ý tưởng quân chủ này: Trong thế kỷ XX, các nhà độc tài phục vụ một hệ tư tưởng, theo một cách nào đó, đã hạn chế họ, bởi vì nếu bạn là một nhà độc tài, bạn phải thúc đẩy một hệ tư tưởng độc tài của bạn. Bạn không thể thực sự làm những gì bạn muốn. Với những nhà lãnh đạo mới như Tổng thống Mỹ Donald Trump, không có hệ tư tưởng nào ở đó cả. Khi bạn nhìn vào một người như Tổng thống Mỹ Donald Trump hay như Thủ tướng Israel thứ 9 Benjamin Netanyahu, điều đáng kinh ngạc là những người này có bao nhiêu tự do hành động?.

Nhà văn Rory Stewart: Một điều rất đáng quan tâm về thời đại hiện đại là chúng ta đã đánh mất vốn từ vựng đạo đức khi tiếp xúc với các nhà lãnh đạo. Ý tôi là, về cơ bản, Tổng thống Mỹ Donald Trump là gì? Ông ta thật trơ tráo. Đại Hiên Triết Cổ Hy Lạp Aristotle (384 - 322 trước TL), nhà hiền triết, một luật sư, một chính trị gia La Mã nổi tiếng Marcus Tullius Cicero (106-43 TL), hay một nhà lý luận chính trị thời Phục Hưng, hay thậm chí là những người soạn thảo hiến pháp Hoa Kỳ, sẽ rất khó để hình dung ra mức độ trơ tráo này, mức độ coi thường Hiến pháp, coi thường thiểu số, coi thường sự thật, và sự thể hiện công khai của sự vô đạo đức. Và cũng rất khó để hình dung rằng chúng ta sẽ bước vào một thế giới mà ở một mức độ nào đó, chúng ta bị cám dỗ chỉ để tận hưởng cảnh tượng đó, và mất đi khả năng bị sốc khi mỗi ngày ông ta làm ba hoặc bốn điều mà ở thế giới cũ hẳn đã khiến chúng ta sốc đến tận xương tủy.

Nhà báo Maria Ressa: Với Tổng thống Ukraine Volodymyr Zelensky tại Tòa Bạch Ốc, thật sốc khi các phóng viên tin tức nóng hổi cứ lặp lại những gì Tổng thống Mỹ Donald Trump nói, đó là lời nói dối. Thay vào đó, họ có thể sử dụng cái gọi là sự thật kiểu *“chiếc bánh sandwich sự thật”*: *“Nga xâm lược Ukraine, Nga xâm lược Ukraine, Tổng thống Mỹ Donald Trump nói thế đấy.”*

Trong báo chí, chúng ta phải thay đổi: chúng ta không thể tiếp tục đứng sau câu nói “*anh ấy nói, cô ấy nói*”. Giờ đây, chúng ta thực sự phải lên tiếng và nói rằng, “*Gã này đang nói dối.*” Bởi vì đó là sự thật. Vì thế, việc đưa tin của chúng ta cũng thay đổi. Về công nghệ, chúng ta không thể sống dưới sự giám sát vì lợi nhuận, chúng ta không thể tiếp tục bị thao túng theo cách này, bởi vì nó khuyến khích những điều tồi tệ nhất trong con người chúng ta. Tại một trang web tin tức trực tuyến của Philippines Rappler, chúng tôi bắt đầu xây dựng một ứng dụng trò chuyện hai năm trước. Tầm nhìn của chúng tôi là một hệ sinh thái thông tin toàn cầu, nhưng chúng tôi gắn kết các tổ chức tin tức của mình với cộng đồng.

Vì vậy, đây là cách chúng tôi tiến về phía trước: chúng tôi nắm bắt công nghệ. Chúng tôi chỉ ra những điểm sai trái. Nhìn lại lịch sử, chúng ta thấy rằng bất chấp tất cả những vấn đề của nền dân chủ, chúng ta vẫn chưa tìm thấy một hệ thống nào tốt hơn hệ thống này. Tất nhiên, mọi thứ có thể sớm kết thúc, nhưng chúng ta vẫn tiếp tục đấu tranh.

Thiên giả Yuval Noah Harari: Tôi nghĩ rằng cần có nhiều người nhận ra rằng chúng ta phải tự mình làm những công việc khó khăn. Có một xu hướng cho rằng chúng ta có thể dựa vào thực tế để làm việc này. Nếu có những người nói năng vô nghĩa, ủng hộ những chính sách phi logic, phớt lờ sự thật, thì sớm muộn gì thực tế cũng sẽ đáp trả tổn thương họ. Và đây không phải là cách lịch sử vận hành.

Vậy nên, nếu bạn muốn sự thật, và muốn thực tế nhận được, mỗi chúng ta phải tự mình nỗ lực hết mình: chọn một điều, tập trung vào điều đó và hy vọng rằng những người khác cũng sẽ làm phần việc của họ. Bằng cách đó, chúng ta tránh được những cực điểm của sự tuyệt vọng.

Viết dịch: **Sa môn Lê Văn Phước**

Nguồn: www.theguardian.com